

**Тыва Республиканың Өөредилге болгаш эртем яамызы
Муниципалдыг бюджеттен хандырылгалыг ниити өөредилге чери
«Ак-Чыраа ниити билиг ортумак школазы»**

ШМК-ның хуралыга көрген:

МК даргазы: Тырык А-К.А./

Протокол № 1

« 29 » август 2023 чыл

«Чөпшээрешкен»

Директорнуң өөредилге
талазы-биле оралакчызы:

Тумат Д-Х.О./

« 29 » август 2023 чыл

Школа директорунуң № 183/a
дужаалыга даянып

«Бадылаан»

Школа директору

Шокар А.В./

« 29 » август 2023 чыл



**КАЛЕНДАРЬ-ТЕМАЛЫГ
ПЛАННААШКЫН**

Тыва чогаал.

Класс: 9

Өөредилге номунуң автору, ады, үндүрген чылы: М.А.Кужугет, Л.Х.Ооржак.
Тыва чогаал 9 класс – Кызыл, 2018 чыл.

Программаның ады: 5-11 класстарга Программалар. Тыва аас чогаалы болгаш литература.

Өөредилге планы-биле:

Неделяда: 2 шак.

Ниити шагы – 68 шак.

Тыва дыл, чогаал башкызы

Кыргыс С.С. ажылдап кылган.

Категориязы: I (бирги)

2023-2024 өөредилге чылы

Тыва чогаал эртеминге ажылчын **программаны** Тыва Республиканын өөредилге, эртем болгаш аныяктар политиказынын яамызынын Өөредилге-методиктиг чөвүлелелинин чөпшээрээни «Кол ниити өөредилгениң 5-9 класстарынга “Төрээн (тыва) чогаал “ эртемниң чижек өөредилге программасынга», 5-9 класстарның “Тыва чогаал”. Күрүне стандарты. Өөредилге программалары» деп документизинге база Өвүр кожууннун Ак-Чыраа ортумак школазының ажылдап кылганы № 183/а дугаарлыг доктаалынга болгаш школаның Өөредилге планынга дүүштүр даянып кылган.

I. ТӨРЭЭН (ТЫВА) ЧОГААЛ ЭРТЕМИН КОЛ НИИТИ ӨӨРЕДИЛГЕ

ДЕҢНЕЛИНГЕ ШИҢГЭЭТКЕНИНИҢ ТҮҢНЕЛДЕРИ

Сагыш-сеткил делегейин хевирлээринге хөй талалыг салдарлыг төрээн (тыва) чогаал эртемин өске эртемнер-биле холбаштырып өөредири үстүнде салдынган сорулганы чедип алырынга дээштиг. Төрээн (тыва) чогаал эртемин өөренигинин түннелдери предметтиг, метапредметтиг база бот- тускайлаң бооп илерээр.

Бот-тускайлаң түннелдер төрээн дылынга, черинге, бойдузунга ынак, хумагалыг; хамааты бот-медерели бедик, ада-чурт төөгүзүн, культуразын үнелеп билир; номчулгага сонургалдыг, чогаадыкчы ёзу-биле боданып

шыдаар; өг-бүле, хөй-ниити база күрүне чергелиг хоойлу-дүрүмнү сагып чоруур, сагыш-сеткили байлак, мөзү-бүдүжү чараш, эптиг-чөптүг аажы-чаңныг кижиниң хевирлеттингенин база төрээн (тыва) чогаалга өөрениг билииниң деңнелин илередир.

Предметтиг түннелдер төрээн (тыва) чогаалга өөрениг бүгү теориялыг билиглерин (чечен чогаалдың аймаан, жанрын, хевирин, ооң бижиттинген төөгүзүн, композициязының тургузуун, дылының уран чурумалдыг аргаларын дээш о.ө.) шиңгээткенин, уран чүүлдүн янзы-бүрү хевирлери-биле чогаалдың идеязын деңнеп, ханы сайгарып билир, чогаадыкчы арга-шинээ бедик номчукчунуң хевирлеттингенин түннелин илередир; аас болгаш бижимел чугаазы сайзыраңгай, чугааның байдалынга дүүштүр бодалдарын тода илередип шыдаар арга-шинээн тодарадыр.

Метапредметтиг түннелдер билиг шиңгээдириниң бот-хуу ажылчорудулгазын углап-баштап, аайлап билир, ниитилелге бодун шын алдынып, бодунуң туружун, үзел-бодалын камгалап билир, өөредилгени төрээн (тыва) чогаал эртеминден дашкаар шиңгээдип өөренигин, тыва литератураның укталган дөстөрүн болгаш ооң төөгүзүнүң үе-чадаларының онзагай демдектерин, чогаал сайгарылгазын улустуң аас чогаалы, эрте- бурунгу түрк бижиктиң тураскаалдары, төөгү, география дээш оон-даа өске эртемнер-биле сырый харылзаалыгын тодарадып, бүгү эртемнерни чергелештир шиңгээдип өөренир арга, мергежилдерни билирин тодарадыр.

II. 9-КУ КЛАССТЫ ДООЗУП ТУРА, ӨӨРЕНИКЧИНИҢ ШИҢГЭЭДИР КОЛ БИЛИГЛЕРИ БОЛГАШ МЕРГЕЖИЛДЕРИ

Өөреникчилер шиңгээдип алыр:

- тыва литератураның тывылганы болгаш сайзырап келген оруун, баштайгы тыва чогаалдарны билир;
- төрээн чериниң төөгүзүн өөрениринге тыва литератураниң болгаш делегей чергелиг культураның одаа, мөзү-шынар болгаш чаагай чаңчылдарны салгалдарга дамчыдар талазы-биле таарымчалыг арга дээрзин билир;
- чогаал теориязынга хамаарышкан өөрениг терминнерин болгаш билиишкиннерин сайгарылга кылырынга чөптүг ажыглап билир;
- сөзүглелдерниң янзыларын тус-тус онзагайларынга дүүштүр билдиг хүлээп билир, утка-хөөнүнүң ужур-утказын сайгарарынга киржип, маадырларның мөзү-шынарынга шын хамаарылганы, үнелелди кылып билир;
- сонургап турар чогаалын бот-тускайлаң шилип билир, Интернет четкизи, справочниктерни немелде медээ тып өөрениринге, кыска аннотация бижиинге чөптүг ажыглап билир;
- сөзүглелдерниң аңгы-аңгы хевирлерин сайгарарынга билдингир аргаларын ажыглап билир: чылдагаан-түннел харылзааларны тодарадып билир, чогаалдың кол бодалын илередип билир, сөзүглелди кезектерге чарып билир, ат берип, план тургузуп, дылдың чурумалдыг аргаларын тодарадып билир;
- эртем-төөгүлүг, өөредилге болгаш чечен чогаалдар сөзүглелдериниң онзагайларын тодарадып, сайгарып билир, номчаан чогаалынга үнелел бижип билир;
- бодунуң чогаадыкчы сонургалын сайзырадырынга сонургалдыг, боду чечен чогаалдар чогаадырын шенеп турар, чуруктарга даянып бодунуң көрүжү-биле сөзүглел тургузуп билир;
- библиотека фондузу, словарьлар, удуртулга литературалар болгаш Интернет-курлавырлар-биле ажылдап билир;
- Орхон-Енисей бижиктериниң дугайында база бурунгу бижимел тураскаалдарның жанрын сайгарып өөренириниң эге билиглерин билир;
- география, төөгү эртемнери-биле чогаалды холбап, сайгарып билир;

- руниктиг бижимелдерни очулдуруп эгелээн төөгүзү-биле таныш, деңнелгелиг сайгарылганы боттарының деңнели-биле сайгарып билир (VIII–XII вектерге хамааржыр эрте-бурунгу түрк чогаалдар);
 - дашта бижиктерниң («Күлтегин») тема болгаш идеязын тодарадып билир;
 - чогаалдарда чечен девискээр болгаш чечен үени илередип билир;
- лириктиг чогаалдарда риториктиг айтырыгларның чечен чогаалга хамаарыштыр салдарлыын тодарадып билир;
- чогаалдарда чагыг мотивин тодарадып билир;
 - чечен чогаалдың улустуң аас чогаалы, төөгүлүг болуушкуннар, портрет, пейзаж ажыглалдарының тема болгаш идея тодарадырынга үн алчып, каттыжып чоруурун тодарадып билир;
 - шүлүглел лира-эпиктиг чогаал жанры дээрзин билир;
 - тыва литературада «онегин строфазы» деп билиишкин барын бадыткалдыг тодарадып билир;
 - тоожукчунуң оурун тодаргай бижип билир;
 - чогаалдарда амы-хуунуң болгаш хөй-ниитиниң көдүрген айтырыгларны сайгарып билир (ниитилелде мөзү-шынар, өг-бүлө айтырыглары дээш о.ө.);
 - ниитилел чергелиг мөзү-шынар, чурум айтырыгынга хамаарышкан чидиг айтырыгларны сайгарып шиитпирлээр;
 - буддизм философиязын шингээдир, эртем-билигге чүткүлдүг тыва лама башкылар болгаш хуурактарның амыр эвес, төөгүлүг оруктарын билир;
 - «ыдык», «ат-алдар» болгаш «чоннуң салым-чолу» деп билиишкиннерниң уткаларын ажыдып шыдаар.
- Доозукчу шингээдип ап шыдаптар аргалыг:
- ТАР үезиниң төөгү-литературлуг ажыл-чорудулгазынга хамаарышкан кол угланышышкыннарын барымдааларга даянып, тайылбырлап билир;
 - тыва литератураның укталган дөстери болгаш сайзырап келген оруктарын тодарадып билир;
 - литератураның сорулгаларын билир, тыва литератураның үндезилекчилериниң чечен чогаалдың сайзыраарынга салдарлыын билир;
 - литературлуг терминер: литературлуг маадыр, омур-хевир, тема, идея болгаш чечен чогаалда көдүртүнген чидиг айтырыгларны тыва литератураның сайзырап келген оруктарынга барымдаалап илередип билир;
 - орхон-енисей бижиктери төөгү, дыл база чогаал сайзыралының оруктарын шыгжаан делегей чергелиг үнелиг чүүл дээрзин медресе билип турар;
 - Орхон-Енисей бижиктеринде тоожуушкун кезектерин тодарадып билир;
 - эрте-бурунгу бижиктерде чечен үе, чечен девискээр онзагайларын илередип шыдаар;
 - баллада жанрының композициязының онзагайын тодарадып билир;
 - чогаалда чидиг айтырыгны, теманы тодарадып, дарлакчы аңгының оурун илередирде, дылдың чурумалдыг аргаларын ажыглаанының дээштиин тайылбырлап билир;
 - маадырларның сагыш-сеткил илерээшкининге, психологтуг байдалынга даянып, чогаалдарның дылының онзагайын, авторнуң туружун тодарадып билир;
 - тоожукчунуң аажы-чаңын, оон чогаалдың идеязын илередиринге салдарлыын тодарадып билир;
 - сайгарып турар айтырыгларга хамаарыштыр бодалдарын, туружун бадыткалдыг чижектерлиг аас болгаш бижимел тодаргай илередип шыдаар;
 - очерк жанрының янзы-бүрү хевирлерин ылгап билир;
 - литературлуг терминер болгаш билиишкиннерни (лираэпиктиг чогаал, баллада, шүлүглел, шүлүктээн роман) чогумчалыг, билдилиг ажыглап билир;
 - шииде чидиг чөрүлдээни өөренип билир;
 - В.Ш. Көк-оолдуң чогаалында чуртталганың үнези, ынакшыл, мөзү-шынар темазынга хамаарышкан айтырыгларны сайгарар чугаага киржип билир;
 - Кызыл Армияга дуза көргүзөр хамааты туруш бедик шимчээшкинге киржип турар тыва чоннуң ниити оурун тургузуп билир;
 - совет болгаш тыва чогаалчыларның бижиттинген чогаалдарында найырал темазын илереткениниң онзагайын тодарадып билир;
 - тодаргай үениң идеологтуг угланышышкынын чечен чогаалда чураанының онзагайын илередип билир;
 - тыва литературада философчу утка-хөөнүг чогаалдарны илередип билир, «өг» болгаш «октаргай» деп билиишкиннерниң аразында сырый харылзаалыын, ханы утказын тайылбырлап билир;
 - монолог чугаага даянып, маадырның иштики сагыш-сеткил делегейин тодарадып билир;
 - тодаргай үениң социал-төөгүлүг байдалын илередип, чоннуң чүдүлгө болгаш оон-даа өске чидиг айтырыгларын сайгарып билир;
 - шүлүк жанрының чаа хевири – үштээн тывызыктың улустуң аас чогаалы-биле холбаалыын тодарадыр;
 - Э. Б. Мижиттиң «Сүбедей» деп шүлүглелинде чечен үени тодаргайлап билир;

- шүлүглелде композиция тургузугнун онзагайын билир, авторнун философчу угаап-бодаашкынын илередип билир;
- чечен чогаалды дыңнаарының янзы-бүрү хевирлерин күүседип билир (сөзүглелдин ужур-утказын билип, ооң кол бодалды илереткениниң онзагайын ылгап билир);
- өөредилге ному, словарьлар, библиотека болгаш Интернет курлавырлар-биле ажылдап билир

III. ТӨРЭЭН (ТЫВА) ЛИТЕРАТУРА ЭРТЕМИНИҢ УЖУР-УТКАЛЫГ КЕЗЭЭ

Эрте-бурунгу түрк бижимел

«Күлтегин» («Күлтегинге тураскааткан биче бижик»). «Означенноесуурдан тывылган бижик».

Тыва проза

Даржай А. А. Тоожу «Оңгар» (шилиттинген эгелер), чечен чугаа «Онрубль».

Куулар Н. Ш. Тоожу «Аңнаашкын соонда болчаг» (шилиттинген эгелер).

Саган-оол О. К. Тоожу «Арат чоннун мурнундан» (шилиттинген эгелер).

Сарыг-оол С. А. Тоожу «Белек» (шилиттинген эгелер).

Сегленмей Ф. Ш. Тоожу «Тын дээш демисел» (шилиттинген эгелер. Танова

Е. Т. Тоожу «Кара-Бай» (шилиттинген эгелер).

Тока С. К. Очерк «Каргыга чорааным».

Тыва поэзия

Даржай А. А. Шүлүк «Бурунгунун изи-биле» шүлүк «Авамга», шүлүк «Тыва дылым».

Идам-Сюрюн М. Ы. Баллада «Союспаң». Иргит

И. Б. Шүлүк «Көжээ дажы».

Кюнзегеш Ю. Ш. Баллада «Көк-Эл», баллада «Багырның хылыжы». Мижит

Э. Б. Шүлүглел «Сүбедей».

Намзырай З. А. Шүлүк «Аяк хээлиг Тыва чуртум».

Өлчей-оол М. К. Шүлүк «Үш чүве кара», «Үш чүве дошкун», «Үш чүве дудуу».

Пюрбю С. Б. Шүлүглел «Чечек», шүлүк «Кара-Суг», шүлүк

«Тулчуушкунче», шүлүк «Хайыракан», баллада «Кызыл кош».

Сарыг-оол С. А. Шүлүглел «Саны-Мөге» (шилиттинген эгелер). Сереноол В. С. Шүлүк «Өгже чалалга».

Эренчин В. Л. Шүлүк «Дөнен-Шилгим», шүлүк «Кадарчы уруг».

Тыва драматургия

Көк-оол В. Ш. Шии «Хайыраан бот».

Россия чоннаарының литературазы. Делегей литературазы.

Распутин В. Г. Тоожу «Дириг чорааш черле утпа» (шилиттинген эгелер).

16

Шекспир В. Шии «Ромео биле Джульетта» .

Чогаал теориязы

Очерк дугайында билиг. Баллада дугайында билиг. Шүлүк чогаалының лироэпиктиг хевириниң дугайында билиг. Трагедия – шии чогаалының хевирини.

Шээжилээр чогаалдар

Даржай А. А. Шүлүк «Тыва дылым».

Мижит Э. Б. Шүлүглел «Сүбедей» (шилелге-биле).

Өлчей-оол М. К. Шүлүк «Үш кара», «Үш каржы», «Үш дудуу» (шилиттинген эгелер).

Пюрбю С. Б. Шүлүглел «Чечек» (шилелге-биле), шүлүк «Кызылкош», шүлүк «Хайыракан».

Сарыг-оол С. А. Шүлүглел «Саны-Мөге» (шилелге-биле). Сереноол В. С. Шүлүк «Өгже чалалга».

Эренчин В. Л. Шүлүк «Дөнен-Шилгим», шүлүк «Кадарчы уруг». Сарыгоол С. А. Тоожу «Белек» (шилелге-биле).

Танова Е. Т. Тоожу «Кара-Бай» (шилелге-биле).

Көк-оол В. Ш. Шии «Хайыраан бот» (Караның монологу)

IV. Календарь-темалыг планнаашкын.

№	Кичээлдин темазы	Шагы	Хуусаазы		Бажыңга онаалга
			план	факт	
1	Тыва литератураның сайзырап келген оруктары	1	01.09		Конспект
2	Тыва литератураның ада-чурт дайынынын чылдарында сайзыралы	1	07.09		Кол-кол чылдарны ушта бижиир, номчуур
3	Тыва литератураның амгы үези	1	08.09		Кыска конспект
Мөңгө даштың сарыны					
4	Бурунгу бижимелдиг тураскаалдар. Орхон-Енисей бижиктери.	1	14.09		Орхон-Енисей бижиктериниң сайзыралы
5	Култегинге тураскааткан биче бижик	1	15.09		Үзүндү өөренир
6	Означенное суурдан тывылган тураскаал	1	21.09		Көжээлерде бижиктерниң очулгазын тыпкан эртемденнерниң аттарын тывар
7	Ю.Кюнзегеш «Көк-Эл», «Багырның хылыжы»	1	22.09		Чогаадыг «Хүлүг, бекти хүреш чежер», Тывада билдингир базырыктарны бижиир
8	А.Даржай «Бурунгунуң изи-биле», И.Иргит «Көжээ дажы»	1	28.09		«Көжээлерде бижиктер-бурунгу чогаалдар» дыңнадыг кылыр
9	Кичээл конференция «Көжээ даштарының чажыды»	1	29.09		Чогаалдарның идеялиг утказын тодарадыр
Таңды, Саян-ийи сынның аразыңга					
10	С.Тока «Каргыга чорааным» бижиттингени	1	05.10		Чогаалдың кол болгаш иштики темаларын тодарадыр
11	С.Тока «Каргыга чорааным» чурумалдыг аргалары	1	06.10		«Эмчиниң хүлээп алыышкыны» деп чурук-биле кыска чугаа бижиир
12	ЧТ. Очерк дугайында билиг	1	12.10		Өске чогаал номундан орук демделели ушта бижиир
13	С.Сарыг-оол «Саны-Мөге» бижиттинген төөгүзү	1	13.10		Шүлүглелдин маадырларынга характеристика бээр, прототивин тывар
14	С.Сарыг-оол «Саны-Мөге» онзагай тургузуу	1	19.10		Үзүндү шээжилээр, «Ада-чурттуң Улуг дайынынга тыва чоннуң киржилгези»
15	«Саны-Мөге-ёзулуг маадыр» хыналда-тестилиг ажыл	1	20.10		«Човалаңның дөвүнчүүнден чолдуң бедик чадазынче» деп темага чогаадыг бижиир
16	М.Идам-Сүрүң «Союспаң» бижиттинген үези	1	26.10		Балладаның сюжедин тодарадып, планын тургузар

17	М.Идам-Сүрүң «Союспаң» аас чогаалы-биле холбаалы	1	27.10		Чогаалга хамаарышкан чурук чуруур
18	ЧТ. Баллада дугайында билиг	1	09.11		Орус литературадан балладар тывар
19	С.Пюрбю «Чечек» бижиттинген төөгүзү	1	10.11		Тема, идеяның болгаш композициязының онзагайын тодарадыр
20	С.Пюрбю «Чечек» композиция, сюжеди	1	16.11		Шүлүглелден үзүндү доктаадыр, шүлүктен ылгалын тывар
21	С.Пюрбю «Чечек» уран-чечен аргалары	1	17.11		Шүлүглелдин сюжеттиг шугумун тодарадыр, номчуур
22	Хыналда-тестилиг ажыл.	1	23.11		Мерген биле Чечектин найыралын көргүскен одуругларны ушта бижиир, сайгарар
23	ЧС Чогаадыг «Чечек-амыдыралга дүжүп бербээн чоргаар кыс»	1	24.11		Пейзаж болгаш портрет чурумалын ушта бижиир
24	ЧТ. Шүлүк чогаалының лиро-эпиктиг чогаалының дугайында билиг	1	30.11		Тыва дылче очулдуртунган орус шүлүглел номчуур
25	С.Пюрбю «Кара-Суг»	1	01.12		Шүлүкке хамаарыштыр чурук чуруур
26	С.Пюрбю «Хайыракан»	1	07.12		Шүлүктү шээжилээр
27	З.Намзырай «Аяк хээлиг Тыва чуртум»	1	08.12		Риториктиг айтырыгларның, адалгаларның, бижик демдектериниң ужур-утказын бижиир
28	КДН. О.Туң-оол «Тоолзуг оранда»	1	14.12		Улаштыр номчааш, сайгарар
29	Н.Куулар «Аңнаашкын соонда болчаг»	1	15.12		Аялза биле Сайдының овуру-хевирлерин, аажы-чаңын бижиир
31	Н.Куулар «Аңнаашкын соонда болчаг»	1	21.12		«...Ай чечээниң конгураалыг бажы» деп темага бодалдарны илередир база чуруктар чуруур
32	В.Көк-оол «Хайыраан бот» шииниң бижиттинген төөгүзү	1	22.12		Шииниң болган чериниң дугайында кыска дыңнадыг кылыр
33	В.Көк-оол «Хайыраан бот» шииниң композиция, сюжеди	1	28.12		Чуртталганың үнези, ынакшыл, мөзү-шынар айтырыгларын херек кырында амыдырал-биле холбаштырып сайгарар
34	В.Көк-оол «Хайыраан бот» шииниң маадырлары, аажы-чаңы	1	29.12		Кол маадырларга кыска характеристика бээр, монолог доктаадыр
35	В.Көк-оол «Хайыраан бот» түңнел кичээл	1	11.01		Улустуң аас чогаалының кандыг хевирлерин ажыглааны база ушта бижиир
36	ЧС. Чогаадыг «Салым-бактын ажыын амзааш...»	1	12.01		Амгы үеде шииде ойнап турар артистерниң аттарын тывар, Карага чагаа бижиир
37	«Хайыраан бот-өлүм чок» хыналда-тестилиг ажыл	1	18.01		Н.Островский «Гроза» деңнелге ажылын кылыр
38	ЧТ. Трагедия-шии чогаалының хевири	1	19.01		Делегей чергелиг трагедиялар тывар

39	КДН. У.Шекспир «Ромео и Джульетта» С.Пюрбю (очулгазы)	1	25.01		Төндүр номчуур
Дайын дээрге дарызыг чыг					
40	С.Пюрбю «Тулчуушкунче»	1	26.01		Шүлүктүң идеялиг пафозун илередир, аялгазын бижээнин тывар
41	С.Пюрбю «Кызыл кош»	1	01.02		«Чоннуң идеялиг» деп дыңнадыгдан сөзүглелден болгаш амыдыралдан чижектерге даянып кылыр
42	С.Сарыг-оол «Белек»	1	02.02		Илдирмаа, кырган ава, Адыгжының портредин тургузар, «Аргага аза бергенде» буклет кылыр
43	С.Сарыг-оол «Белек»	1	08.02		«ТАР Ада-чурттуң Улуг дайын чылдарында» деп төлевилел тургузар
44	Хыналда-тестилиг ажыл	1	09.02		Ада-чурт дайынының дугайында статьялар тып номчуур, камгалаар
45	О.Саган-оол «Арат-чоннуң мурнундан»	1	15.02		Можайск хоорайның төөгүзүн Бородино тулчуушкуну-биле холбап, деңнээр
46	О.Саган-оол «Арат-чоннуң мурнундан»	1	16.02		«Дайын дээрге ыы-сыы, карак чажы» чогаадыг
47	КДН. С.Щипачёв «Тыва өңнүктеримге»	1	24.02		Номчуур
Тос-ла чүзүн малымайны					
48	В.Эренчин «Дөнен-Шилгим» шүлүктүң идеялиг утказы	1			Шүлүктүң долу сайгарылгазы, «Суурувуста мунчулар» проект кылыр
49	В.Эренчин «Кадарчы уруг»	1			Шүлүктү шээжилээр
50	Е.Танова «Кара-Бай»	1			Ыңаажыкка үнелел бээр, омур-хевирин чуруур
51	Е.Танова «Кара-Бай»	1			«Малдан халбактанган – каас, тараадан халбакталган – тодуг» деп үлегер домакты чогаал-биле холбап, делгеренгей сайгарар
52	Е.Танова «Кара-Бай»	1			Долу номун тыпкаш, төндүр номчуур
53	Хыналда-тестилиг ажыл	1			Чогаалда болуушкуннарга дүүштүр карта тургузар
54	В.Серен-оол «Өгже чалалга»	1			«Өг – көшкүн кижиниң ыдыктыг оран-савазы» макет кылыр

Аспас дизе хая көрүн

55	А.Даржай «Оңгар»	1			Чогаалда “оңгар” чурумалы маадырның иштики сагыш-сеткил илередириниң чепсээ дээрзин тайылбырлаар
56	А.Даржай «Оңгар»	1			Кол маадырның психологтуг овурухевирин ажыдарда, автор кандыг органы ажыглаанын тодарадып бижиир
57	А.Даржай «Он рубль»	1			Мөңгүн-оолдун: «Ам черле ынчанмас мен, авай! Сеңээ үргүлчү кээп турар мен!» дээн миннишкининге хамаарыштыр бодалды бижиип илередир
58	А.Даржай «Он рубль»	1			«Ава кижиге ажы-төлүндөн эрткен чүү херегил?» деп темага чогаадыгдан бижиир
59	Ф.Сеглеңмей «Тын дээш демисел»	1			Чогаалдың тема.идеязын, сюжедин тывар
60	Ф.Сеглеңмей «Тын дээш демисел»	1			Дөрбет, өөлет, дунган болгаш өске-даа чоннар дугайында медээлер чыып бижиир
61	Ф.Сеглеңмей «Тын дээш демисел»	1			3 ламаның аажы-чаңнарын база «Шойдаң мерген угаанның» чогаадыг бижиир
62	ЧС.Чогаадыг «Киж.Өг-бүле.Ниитилел»	1			Шойдаңның чугаазында кол бодалды ушта бижиир
63	М.Өлчей-оол «Үш чүве кара, үш чүве дошкун, үш чүве дудуу»	1			Шүлүктүң тургузуунда поэтиктиг синтаксистиг ужур-утказы чүдел, тайылбырлаар
64	Э.Мижит «Сүбедей»	1			Уран-чечен аргалар-биле ажыл, Сүбедейниң кыйгызын шээжилээр
65	А.Даржай «Тыва дылым»	1			Доктаадыр, «Чалгын-чакпам болуп чор сен, Тыва дылым!» чогаадыг бижиир
66	КДН. В.Распутин «Дириг чорааш черле утпа» (А.Калзан)	1			Төндүр сайгарар
67	Чыл дургузунда өөрөнгенин катаптаары.	1			Катаптаар, номчуур
68	Түңнел кичээл.	1			Чайгы онаалгалар